

працівників та загальну нестабільність у сфері зайнятості. Ефективний захист трудових прав та створення умов для відновлення економічної стабільності є важливими завданнями під час воєнного конфлікту.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 07.05.2024).
2. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення 07.05.2024).
3. Gradus research company. Діагностування стану українського бізнесу під час повномасштабної війни Росії з Україною. URL: https://gradus.app/documents/188/BusinessInWar_Gradus_KSE_Report_30032022_ua.pdf
4. Близнюк В.В., Яценко Л.Д. Ринок праці України в умовах війни. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/237/6356/13392-1>. (дата звернення 07.05.2024).

Блохіна Олена Андріївна,
ад'юнкт кафедри адміністративного
права, процесу та адміністративної
діяльності Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАХИСТ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У зв'язку із загрозою територіальної цілісності України та безпосереднім вторгненням на її суверенну територію російської федерації відповідно до указу Президента України на всій території оголошено воєнний стан. Враховуючи положення Конституції України, людина, її життя і здоров'я, недоторканність та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Однак воєнний стан можна вважати тимчасово вимушеним чинником обмеження конституційних прав та свобод громадян.

Згідно із Законом України «Про правовий режим воєнного стану» воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і

громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [1].

Згідно зі статтею 64 Конституції України в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 27, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 цієї Конституції.

Тобто навіть в реаліях воєнного стану та загрози всій територіальній цілісності України, Конституцією визначено вичерпний перелік прав громадянина, які забороняється обмежувати, зокрема, рівність конституційних прав і свобод та рівність перед законом; право на громадянство та на зміну громадянства; право на життя; право на повагу до гідності; право на свободу та особисту недоторканність; право надсилати індивідуальні чи колективні письмові звернення та на обґрунтовану відповідь на них; право на житло; на рівні права і обов'язки подружжя у шлюбі та сім'ї; рівність прав дітей незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним; право на судовий захист прав і свобод людини і громадянина; право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди; право знати свої права і обов'язки; гарантія, що закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи; право на правову допомогу; право не виконувати явно злочинні розпорядження чи накази; неможливість бути двічі притягненим до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення; презумпція невинуватості; гарантія того, що особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом [2].

Відповідно до статті 17 Конституції України захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу.

Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України.

Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом.

Збройні Сили України та інші військові формування ніким не можуть бути використані для обмеження прав і свобод громадян або з метою повалення конституційного ладу, усунення органів влади чи перешкоджання їх діяльності

Держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей [2].

Верховна Рада України, як єдиний орган законодавчої влади в Україні, навіть в умовах воєнного стану [2] за період збройної агресії країни-терориста ухвалила ряд законів щодо захисту основоположних прав людини, зокрема, «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»; «Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України»; «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»; «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування сфер зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття під час дії воєнного стану» та інші [3].

Крім цього, Конституційним Судом України, з урахуванням реалій сьогодення, було винесено ряд рішень щодо заборони втручання держави у гарантоване Конституцією України право на соціальний захист.

Безумовно, дуже важливим є рішення від 06.04.2022 у справі про посилений соціальний захист військовослужбовців. Так, суд зробив висновок, що з урахуванням вимог частини п'ятої статті 17 Конституції України метою законодавчого регулювання в цій сфері є як усебічне соціальне забезпечення військовослужбовців, яке компенсуватиме установлені законом обмеження та умови служби, властиві цій категорії громадян, так і підвищення мотивації особового складу Збройних Сил України у виконанні ними покладених на них функцій щодо оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності (частина друга статті 17 Основного Закону України). Крім того, предметом законодавчого регулювання соціального захисту військовослужбовців є питання, пов'язані з тим, що статус військовослужбовців обумовлює високий ризик отримання поранення, ушкодження здоров'я чи навіть загибелі під час виконання службових обов'язків під час захисту Вітчизни [4].

Також немаловажним є рішення від 12.10.2022, в якому Конституційний Суд України визначив, що пенсійне забезпечення як основний складник соціальних гарантій високого рівня стосовно громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також осіб, що збройно захищають суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність України під час агресії Російської Федерації проти України, розпочатої в лютому 2014 року, не може бути скасоване або обмежене.

Конституційний Суд України також зазначав, що обмеження пенсії встановленням максимального розміру та зупинення виплати призначеної пенсії особам, яким право на пенсійне забезпечення встановлене Законом № 2262, порушують суть конституційних гарантій щодо безумовного забезпечення соціального захисту осіб, зазначених у частині п'ятій статті 17 Конституції України, які зобов'язані захищати суверенітет, територіальну цілісність і недоторканність України [5].

Підсумовуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що під час дії

воєнного стану в Україні конституційні права людини і громадянина є тимчасово обмеженими, при цьому на державу покладається обов'язок щодо дотримання необхідного балансу в обмеженні цих прав. Треба чітко розуміти і відокремлювати індивідуальні права громадянина та інтереси держави, які у період воєнного стану є вищими, тому що у протистоянні з країною-агресором саме збереження державності України є пріоритетним вектором, а тому певні індивідуальні обмеження є виправданими.

Перелік використаних джерел:

1. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80/conv#n4174>.
3. Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/zak/page/4>.
4. Рішення Конституційного Суду України (Другий сенат) у справі за конституційною скаргою Поліщука Сергія Олексійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 4 статті 163 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (справа про посилений соціальний захист військовослужбовців) від 06.04.2022. № 1-р(II)/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-22#Text>.
5. Рішення Конституційного Суду України (Другий сенат) у справі за конституційними скаргами Жиденка Володимира Вікторовича, Петренка Віктора Олексійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів статті 2 Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 8 липня 2011 року № 3668 – VI (щодо соціальних гарантій для захисників і захисниць України) від 12.10.2022. № 7-р(II)/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-22#Text>.

Бойко Катерина Володимирівна,
здобувач вищої освіти
ННІ права та інноваційної освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР
ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТОВИЙ НАУКОВО-ОСВІТНІЙ
ПРОСТІР**

У сучасному світі, де глобалізація та інтеграція стають рушійною силою розвитку, міжнародна академічна мобільність набуває особливого значення для вищої освіти та наукових досліджень. Для України, яка прагне посісти гідне місце у світовому науково-освітньому просторі, академічна мобільність